

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 3. avgusta 1900.

Politični oddelek.

Tragedija italijanskega kralja.

Kralj Umberto je v nedeljo zvečer postal žrtev živinske strasti. Najbolj demokratični monarh, kar jih je na svetu je bil ta dan zavratno ustreljen in ustrelil ga je sin njegovega lastnega naroda. Ne bomo ponavljali običajnih deklamacij, s katerimi se o takih prilikah polnijo časopisi, ker je nepotrebno, žigosati nečuvenost in zavrženost izoršenega atentata. Povsod, koder čutijo človeško, bo vest, da je dobrosrčni in skromni italijanski kralj na tako žalosten način končal svoje življenje, globoko pretresla vsa srca.

Italija je bila že zedinjena, ko je kralj Umberto prevzel italijansko krono. Heroična doba, v kateri so Viktor Emanuel, Cavour in Garibaldi z veliko spretnostjo, z velikim pogumom in še z večjo srečo kovali novo Italijo, je bila že minola, ki je kralj Umberto zasedel pred 22 leti prestol. Tudi on je bil pomagal uresničiti ideale, ki so jih gojili najboljši sinovi njegovega naroda. Leta 1859. in 1866. se je bojeval na bojiščih, kjer si Italijani sicer niso pridobili veliko laviorik, za to pa izvojevali dve bogati deželi. Garibaldi in Cavour, voditelja romantične dobe v italijanski narodni zgodovini, v kateri dobi so prišle do polne veljave dobre lastnosti romanskih narav, sta bila kuma mladega kraljestva, čigar vlado je prevzel l. 1878 tedaj 34letni kralj Umberto.

Kakor oni makedonski kralj, ki je vskliknil „Moj oče je toliko zame storil, da meni ničesar koristi ne preostaja“, tako bi bil lahko govoril tudi kralj Umberto. Romantična doba se je končala z zavzetjem Rima, in nastala je realistična doba. Italija je bila zedinjena, a zdaj je bilo treba dokazati, da zamore tudi živeti in se razvijati. In to je bila velika skrb, ki jo je s krono prevzel kralj Umberto. Pokazalo se je kmalu, da v zedinjeni

Italiji ni jedinosti. Veliko nasprotje mej severom in jugom je postajalo čedalje ostrejše, regionalizem je motil vsak napredek, republičansko gibanje je čedalje bolj pretresalo vero v stanovitnost dinastije, strašna beda je v družbi z velikanskimi sleparijami vstvarila anarhizem, ki razjeda vso državo in je že večkrat z elementarno silo bruhal na dan.

Kralj Umberto ni mogel več storiti, kakor da je ohranil to, kar mu je zapustil njegov oče. Imel je lepe talente, ljubil je svoj narod in mu želel vse dobro, ali prvega pogoja vsakemu uspehu ni imel: sreče. Njegov oče, Viktor Emanuel, je bil pravi ljubljenec sreče, kralju Umberto pa je kazala vse žive dni hrbet. Kar je tudi storil kralj Umberto, česar koli se je polotil, nikdar ni mogel doseči popolnega vspeha. Druge države razširjajo svoja ozemlja in se gospodarski in politično utrjujejo, v Italiji pa vidimo ravno nasprotje tega. Kralj Umberto tega pač ni kriv. Bil je mož plemenitega mišljenja, bil je pravi poštenjak v vsem svojem delovanju in nehanju.

Kralj Umberto je umrl v trenutku, ko so razmere v njegovi domovini posebno napete in nevarne. Izdihnil je v trenutku, ko je imel izvršiti težavno nalogo, poravnati nasprotje mej vladno stranko in obstrukcijo in je svojo dobro voljo pokazal s tem, da je odslovil ministertvo Pelloux. Novega kralja ni doma. Na potu iz Carigrada v Črnogoro je dobil poročilo o tragediji, ki se je primerila v njegovi rodbini, in vsled katere je s trnjem v obilni meri presletena kraljevska krona prešla nanj. Za Italijo so nastali dnovi žalosti, zakaj oni, ki je nosil 22 let kraljevsko krono, je bil ljubeč oče svojemu narodu in je imel zlato srce.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Zadnje dni se ni v notranji politiki pripetilo nič novega. Ministrski predsednik se še vedno pogovarja z voditelji raznih strank, toda o vsebini teh pogovorov ne pride ničesar v javnost. Časopisje bi bilo seveda vsako malenkost komentiralo, toda umor laškega kralja in

kitajska vojna absordirajo vso njegovo pozornost tako, da se z notranjepolitičnimi zadevami ne utegne dosti pečati. Nekoliko pozornosti je vzbudilo dejstvo, da je bil te dni poklican k cesarju v Ischl baron Gautsch. Nekaterniki so iz tega skleпали, da se pojavlja na obzorju nova ministrska kriza, toda občna sodba je, da ostane vse kakor je do 70 rojstnega dne našega cesarja ki bo 18 avgusta ter da bo ministrski predsednik šele potem poročal cesarju o uspehih njegovih pogovorov in pogajanj z raznimi parlamentarci in da pride šele tedaj do kacega odločilnega koraka. Prav dobro je došla Nemcem v tej dobi kost, ki jo je vrgel med nje te dni državnozbornski predsednik dr. Fuchs. Ta je na nekem shodu na Solnograškem priznal, da Avstrija ni nemška država, marveč da morajo uživati v njej vse narodnosti jednake pravice, da Avstrija tudi ni jednotna država, nego da je zveza raznih držav. Predsednik poslanske zbornice je s tem priznal federalistično načelo, in sicer tisto, ki je zastopajo zlasti Čehi. Če se pomisli, da je prezident dr. Fuchs Nmec in da zavzema v nemški katoliški stranki jako odlično in uplivno mesto, potem se pač ni čuditi, da so se glasila nemških strank kakor besna zagnala vanj in ga trgala na vse načine.

Važno imenovanje — V nedeljo je priobčil dunajski uradni list oficijelno razglasilo, da je podpredsednik najvišjega računskega dvora grof Anton Pace imenovan prvim sekcijemskim šefom v ministrstvu za notranja dela na mesto sekcijemškega šefa Stummerja, ki je šel v pokoj. Pace je Kranjec. Služboval je dlje časa v Ljubljani pri deželni vladi in v Logatcu kot okrajni glavar ter je slovenskega jezika popolnoma zmožen. Tudi poročil se je Pace v Ljubljani in sicer je njegova soproga hči bivšega deželnega predsednika slovenskega rodoljuba barona Winklerja. Ali nam bo Pace kaj koristil, to se šele pokaže, a že to je nekaj vredno, da pozna naše razmere.

Umor italijanskega kralja. — V ponedeljek zjutraj je brzjav po vsem svetu raznesel pregrozno novico, da je bil v svojem letovišču v Monzi pri Milanu umorjen v nedeljo 29. t. m. italijanski kralj Umberto. Kralj se je v nedeljo zvečer udeležil shoda telovadcev in je ostal ondi do polu najte ure. Po razdelitvi odlikovan je ostavil svoj sedež in se hotel podati domov. V trenutku pa, ko je kralj stopil v voz, skoči k njemu neki človek in ustrelil od zadaj nanj trikrat iz revolverja. Kralj omahne in se zgrudi v naročje svojemu avjutanu Ponzio Vaglia. Jeden hitec mu je prodrl srce. Kralja so sproveli naglo na dom, kjer je že v nekaterih minutah umrl. Napadalec se imenuje Angelo Bressi, štirideset let star in je doma iz Prata na Toskanskem. Hudodelec je anarhist. Ko je izvršil svoje črno dejanje, ni skušal pobegniti, nego držal visoko revolver, ki se je še kadil, ter vpil: Nikar ne iščite — tu sem! Več krepkih rok ga je zgrabilo in izročilo policiji. Na zaslišanju se je vedel skrajno cinično, a je priznal svoje hudodelstvo. Bressi je prišel iz Amerike nalašč v namen, da izvrši ta umor. Brez dvoma je, da ni bil sam, ko je kralja ustrelil, ampak da je imel pomočnika. Neki dr. Salvi trdi, da je ob enem slišal počiti dva strela. Res se je na mestu umora našel neki revolver, v katerem je vrezan dan dan umora prezidenta Carnota, dočim je na revolverju, ki se je dobil pri Bressiju, vrezan dan umora naše cesarice. Policija je polovila že več anarhistov, a Bressijevega tovariša ni mogla še dobiti. — Naslednik umorjenemu kralju je njegov sin, kralj Viktor Emanuel III., ki je poročen s hčerjo črnogorskega kneza.

Srbija. — Minolo soboto se je mladi srbski kralj Aleksander slovesno zaročil z gospo Drago Mašin, vdovo nekoga državnega inženirja in hčerjo odličnega srbskega častnika. S tem korakom so za v prvo odstranjene ovire, ki so se stavile nasproti tej zvezi z raznih stranij, zlasti pa od strani kraljevega očeta razkralja Milana. Še v zadnjem trenutku so skušali Milanovi pristaši preprečiti zvezo s tem, da

so hoteli odvesti nevesto iz Srbije. Nekateri vojaški dostojanstveniki so izjavili, da nočejo pripoznati Drage za svojo kraljico, a kralj jim je odgovoril, da jih bode tega že naučil. Milan je pisal svojem sinu iz Karlovih vari, da bode ta zveza nesreča Srbije, in da bode on prvi z veseljem pozdravil trenotek, ko bode Aleksander moral zapustiti Srbijo. A kralj se ni udal in pogumno izvršil svoj korak, dobro vedoč, kaj je storil. Svojim ministrom je rekel, da je v prvi vrsti poslušal glas svojega srca in naglasil, da nesrečni zakon njegovih starišev kaže, da so nesrečni vladarski zakoni tudi nesreča za države. Srbski narod navdušeno pozdravlja pogum svojega mladega vladarja. Od vseh strani prihajajo častitke, najbolje pa navdušuje častitka ruskega carja. Zadnji čas je stalni gost na dvoru v Belemgradu ruski poslanik Manzurov. Od zdaj na dalje se prične tudi stalno diplomatsko občevanje z Rusijo, ki je bilo pretrgano vsled izzivajočega obnašanja Milanovega. Srbski narod je zlasti navdušen za mladega kralja, ker hoče pomilostiti vse srbske rodoljube, ki so bili žrtve Milanove maščevalnosti. Silno strupeno pišejo proti Aleksandrovu zvezi z Drago Mašin prusofilski in židovski listi, kar pa ravno znači, da je korak Aleksandrov naredil debelo črto čez račune protislovanskih spletkarjev, v katerih službi baje stoji oče Milan in njegova klika. Rusija, ki vidno podpira stvari v Srbiji, pa je zopet pokazala sovražnikom Slovanov, da trpi le do neke meje ne čedno njihovo nastopanje, potem pa jim pokaže kaka je njena moč. V Srbiji — in enako tudi na vsem Balkanu — se odločno zasučejo stvari v drugi tir. Slovesna poroka je določena na nedeljo dne 5. t. m. Poroka bo v beligradski katedrali, a priča bo ruski car, katerega bo zastopal poseben odposlanec.

Vojna na Kitajskem. — Kitajska vlada je prišla v škripce. Rada bi prikrila kar se je zgodilo v Pekinu, radi tega si izmišlja razne zvijske. Polkralj Li-Hung-Čang je poslanikom v Schanghaiju naznanil, da kitajska vlada pošlje poslanike v Tientsin, ako velevlasti zagotové, da ne bodo prodirale proti Pekinu, marveč da bodo poslej prijazno občevala s Kitajsko. To ima namen, premotiti velevlasti, da odnehajo od svojega sklepa, mej tem pa bi se Kitajci zadostno organizovali v Pekingu in drugod. Kitajska vlada pa morda tudi radi tega obeta, da pošlje poslanike v Tientsin, ker bi se potem lahko izgovorila, da so bili mej potom pomorjeni od boksarjev in bi na ta način odpadel od vlade vsakoršen sum. Resnično je, da poslaniki v Pekinu niso pomorjeni, kar tudi poročajo razna zasebna poročila poslanikov samih. Gibanje proti tujcem v Pekinu se je pričelo 15. junija, ko je bila služba božja v katedrali Cesarske čete in boksarji so obkrolili cerkev in umorili 16 misijonarjev in 200 kristijanov; 20 selov, katere so kristijani poslali naznanjat strašni dogodek, je bilo ujetih in grozno mučenih. Avstrijsko poslaništvo je bilo razdejano 22. junija. Ohranjenih je le še troje poslaništev, ki se morejo obdržati k večjemu še 14 dni. Od 16. julija vlada v Pekinu premirje, toda poslaniki se ne morejo ganiti. Vlada kitajska jim prizanaša ker upa da si ž njimi v slučaju, če bi se kitajski armadi slabo godilo, lahko zagotovi ugodne mirovne pogoje. Mejnarnodne čete se najbrže zjedinijo za skupno nastopanje in so najbrž že te dni krenile proti Pekinu, vendar splošno ne dopade nastopanje Nemčije. Nemški cesar je pri odhodu svojih vojakov izustil tele besede: Kadar pridete k sovražniku, znajte: ne pardona, ne ujetnikov! Borite se na način, da se še v tisoč letih ne bode upal noben Kitajec kakega Nemca pogledati po strani! Nemški vojaki bodo odhajali na Kitajsko čez Reko. K sklepu se poroča, da so se vzhodno od Pekina bili vroči boji mej obema bokserskima strankama ter da je stranka princa Tuana premagana, princ sam pa ubit. V pokrajinah Pečili in Fučan so izbruhnili nemiri. Bati se je najhujšega. V Pečili je bilo prvi dan pomorjenih 18 misijonarjev. Tudi drugod je nevarnost jako velika.